ทำไมต้องใส่ชุดดำไปงานศพ

นำเสนอเมื่อ : 3 ม.ค. 2551

ดูเหมือนแฟชั่นสมัยนี้จะไม่ 'ถือ' เรื่องสีของเสื้อผ้ากันแล้วคนสมัยนี้จึงสามารถสวมชุดดำไปในงานต่าง ๆ ได้ แม้ในงานรื่นเริงก็ตาม ถ้าเป็นเมื่อก่อน ผู้หลักผู้ใหญ่เห็นเข้าคงตำหนิและให้ไปเปลี่ยนชุดใหม่ เพราะสีดำใช้กับงานศพ

คนสวมชุดดำคือคนไว้ทุกข์แสดงความเศร้าโศกอาลัยผู้จากไปคนที่ไปงานศพก็สวมชุดดำเพื่อแสดงความเคารพแก่ผู้เสียชีวิต

เมื่อสืบเสาะเรื่องการสวมชุดดำไปงานศพหรือไว้ทุกข์ของคนไทยจะเห็นว่าไม่ได้เป็นประเพณีของไทยแต่ดั้งเดิม หนังสือประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย ของเสถียร โกเศศ กล่าวไว้ว่าคนไทยนุ่งทั้งสีขาวสีดำและสีอื่น ๆ ไปงานศพเพิ่งจะนิยมเฉพาะสีดำในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามนี่เอง

ต้นเหตุของการแต่งดำที่แท้จริงนั้นน่าจะเป็นความเชื่อที่เกิดจากความกลัวที่มีอยู่ในตัวมนุษย์มานานแล้ว เพียงแต่มนุษย์แต่ละชาติแต่ละเผ่าพันธุ์และแต่ละยุคมีวิธีจัดการกับความกลัวนี้อย่างไร

ความกลัวที่ว่าคือ กลัวภูตผีวิญญาณของคนตายจะกลับมาและหาร่างอยู่

พิธีศพของฝรั่งที่มีการจุดเทียนไว้รอบร่างผู้ตาย เพราะเชื่อว่าแสงเทียนจะทำให้วิญญาณตกใจไม่กล้าเข้าร่าง ด้วยเชื่อว่าในโลกของภูตผีวิญญาณนั้นไม่มีแสง มีแต่ความมืดมิดตลอดกาล เมื่อภูตผีเจอแสงเข้าจึงกลัว

ดังนั้นเมื่อเข้าร่างคนตายไม่ได้ก็อาจจะเข้าร่างคนเป็นก็ได้ !

ด้วยความกลัวว่าวิญญาณจะเข้าสิงเอาขณะเผลอ คนเป็นจึงต้องทำตัวให้ต่างไปจากเดิม ด้วยการทาสีร่างกายหรือแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายแปลก ๆ บางชุมชน ญาติผู้ตายที่ใกล้ชิดที่สุดจะเอาเสื้อผ้าของผู้ตายมาสวมอยู่หลายอาทิตย์หรืออาจจะหลายเดือนผู้ชายทางภาคอีสานของบ้านเราที่กลัวโรคไหลตายใช้วิธีทาเล็บด้วยสีแดงให้เหลาภูตผีเข้าใจว่าเป็นผู้หญิงจะได้ไม่เอาตัวไป

ผ้าสีดำที่มักเห็นหญิงม่ายฝรั่งแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนคลุมหน้าในงานศพนั้นก็ด้วยเหตุผลเดียวกันคือกลัววิญญาณสามีจะจำได้ โดยเธอจะคลุมหน้าและแต่งดำไว้ทุกข์อยู่ ๑ ปีเต็ม

แต่ทำไมต้องสีดำ ?

นักโบราณคดีฝรั่งสันนิษฐานว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของผิว เพราะคนผิวขาวยุคแรกทาตัวด้วยสีดำในงานศพเพื่อแยกความแตกต่างระหว่างคนกับวิญญาณ ทำนองเดียวกันคนแอฟริกันผิวดำบางเผ่าที่ทาตัวด้วยสีขาวให้ตรงข้ามกับสีผิวธรรมชาติที่มีอยู่ เป็นการเลี่ยงไม่ให้วิญญาณเห็นและเข้าสิง แม้ในศตวรรษนี้ก็ยังคงพอเห็นการปฏิบัติเช่นนี้ของคนผิวดำ ส่วนคนผิวขาวเปลี่ยนจากการทาสีตามตัวมาเป็นสวมเสื้อผ้าสีดำแทน

แนวคิดเรื่องชุดดำของคนไทยน่าจะมาจากทางตะวันตกนี้ด้วย เพราะงานศพสมัยก่อนของคนไทยค่อนข้างจะครื้นเครงของเสื้อผ้าที่สวมก็ไม่ได้เคร่งครัดเจาะจงว่าจะเป็นขาวล้วนดำล้วนทั้งยังมีมหรสพการละเล่นยามค่ำคืนอีก

เป็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมประเพณีที่ฝรั่งเห็นเข้าเมื่อไรเป็นงงเมื่อนั้น

“ข้อมูลสนับสนุนจากหนังสือ ๑๐๘ ซองคำถาม / สำนักพิมพ์สารคดี”